

Natura 2000 - handleplan

Nordlige del af Sorø Sønderskov

Natura 2000-område nr. 160
Habitatområde H141

Kolofon

Titel:	Natura 2000-handleplan, Nordlige del af Sorø Sønderskov
Udgiver:	Sorø Kommune Rådhusvej 8 4180 Sorø www.soroe.dk Naturstyrelsen Haraldsgade 53 2100 København Ø www.nst.dk
Hovedredaktion:	H.C. Gravesen, Naturstyrelsen Kim Hansen, Sorø kommune
År:	2012
Forsidefoto:	Henning Pedersen
Layout:	Naturstyrelsen
Kort:	Copyright (c) KMS - COWI
ISBN nr.:	978-87-7279-531-7

Må citeres med kildeangivelse

Indholdsfortegnelse

Kolofon	2
Indholdsfortegnelse.....	3
Baggrund.....	4
Sammen drag af den statslige Natura 2000-plan	5
Mål for planperioden.....	7
Forventede metoder og forvaltningstiltag	8
Prioritering af den forventede forvaltningsindsats.....	10
Forventet effekt	11
Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	12
Bilag 2: Fordeling af indsats mellem handleplan-myndigheder	13
Bilag 3: Kort med kortlagte skovnaturtyper	14
Bilag 4: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.	15
Bilag 5: Strategisk Miljøvurdering	18

Baggrund

Der er udarbejdet statslige Natura 2000-planer for 246 Natura 2000-områder, som kan findes her: [Natura 2000-plan](#).

Denne handleplan er en udmøntning af Natura 2000-plan for område 160 Nordlige del af Sorø Sønderkov.

Handleplanen er udarbejdet af Naturstyrelsen og Sorø Kommune.

Sorø Kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land - bortset fra skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Kommunen sikrer gennemførelse for sit område inden udgangen af år 2015.

Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Naturstyrelsen sikrer gennemførelse af disse dele af handleplanen inden udgangen af år 2021.

Handleplanen er udarbejdet med hjemmel i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 932 af 24/9 2009), bekendtgørelse nr. 1117 af 25/11 2011 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner og bekendtgørelse nr. 1116 af 25/11 2011 om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning.

Det fremgår af lovgivningen:

- at en handleplan skal indeholde:
 - en prioritering af handleplan-myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden
 - en angivelse af mål og forventet effekt for de enkelte aktiviteter
 - de forventede metoder og forvaltningstiltag, som handleplan-myndigheden vil tage i brug for at forbedre naturtilstanden eller fastholde gunstig bevaringsstatus
- at en handleplan ikke må stride imod retningslinjer fastsat i den statslige Natura 2000-plan.
- at en handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelse af handleplanen.

Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen og -handleplanen til grund.

I handleplanen anvendes en række Natura 2000-begreber m.m., som er defineret nærmere i bilag 4.

Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Natura 2000-område nr. 160 Nordlige del af Sorø Sønderskov

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området i den nordlige del af Sorø Sønderskov udgøres af skovområdet tæt på Sorø by, der er domineret af løvskov i varierende alder. Skoven ligger på fladt til let bakket terræn med vekslende høj- og lavbundsarealer. Området er gennemskåret af Flommen - en skoveng, der ikke er inkluderet i Natura 2000-området.

Det samlede areal er på 82 ha.

Vigtigste naturværdier

Skoven er især udpeget fordi den er levested for den sjældne bille eremit, som lever i de gamle, delvist hule træer med solbeskinnede trækroner og stammer. Eremit lever kun i den østlige del af Danmark.

I den sydvestlige del findes et større område med den prioriterede skovnaturtype elle- og askeskov. Desuden er der større arealer med bøgeskov på muldbund.

Trusler mod områdets naturværdier

Eremitbestandene ligger langt fra hinanden. Den nærmeste kendte population er Vallø Dyrehave, ca. 40 km væk, og eremitten kan højst sprede sig nogle få hundrede meter fra et eksisterende værtstræ. Den er derfor i fare for at uddø.

Hugst af gamle løvtræer med hulheder, eller fjernelse af døde træer med stor stammediameter, ødelægger eremittens levesteder. Værtstræet skal yderligere være solbeskinnet, og derfor er opvækst af vedplanter i umiddelbar nærhed uønsket.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges, eller at skovnaturtyper konverteres til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet. For elle- og askeskoven har der været en øget afvandingsindsats, som udgør en trussel for skovnaturtypen.

Atmosfærisk næringsstofftilførsel overskrider tålegrænsen for alle skovnaturtyperne i Natura 2000-området.

Målsætning

I området er der helt særlig fokus på den sjældne bille, eremit. Området er et af de få kendte levesteder for denne art. Arten er truet i EU. Uden en særlig indsats er der risiko for, at arten forsvinder fra området.

Gunstig bevaringsstatus skal sikres gennem bevaring og genopretning af dens levesteder, og sikring af gode spredningsmuligheder. Artens robusthed overfor forandringer sikres ved tilstrækkelig store bestande, og dermed en fortsat tilgang af nye værtstræer, som arten naturligt vil kunne sprede sig til. Der skal yderligere skabes mulighed for, at arten kan sprede sig til nærliggende mulige levesteder udenfor Natura 2000-området.

Skovnaturtyperne skal sikres en gunstig bevaringsstatus.

Indsats i 1. planperiode

Indsatsen for skovene vil helt overvejende dreje sig om beskyttelse af skovarealerne, samt sikring af en skovnaturtypebevarende drift og pleje.

For eremitten skal der iværksættes en særlig indsats, idet potentielle værtstræer skal findes og sikres mod fældning på relevante arealer beliggende uden for Natura 2000-området, men i en kort afstand fra levesteder i habitatområdet.

Inden for Natura 2000-området skal eksisterende og potentielle værtstræer for eremit sikres mod hugst og fjernelse, inkl. døde stammer og større nedfaldne grene.

Endelig skal der udføres en særlig indsats for eremitten ved at det samlede antal af eksisterende og potentielle værtstræer skal øges, for at skabe gode muligheder for spredning til og udvikling af nye levesteder. Samtidig skal der skabes optimale lysforhold omkring eksisterende og udvalgte mulige værtstræer for eremit.

Mål for planperioden

(Natura 2000-planens indsatsprogram)

Natura 2000-planens indsatsprogram er bindende retningslinjer for handleplanen i første planperiode, og anvendes derfor som handleplanens mål. Dette indsatsprogram skal være gennemført med udgangen af år 2015, dog år 2021 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Indsatsprogrammet vedrører alene naturtyper og arter, som er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, jf. bilag 1.

Indsatsprogrammet er på side 14 – 16 i [Natura 2000-planen](#).

Her er et sammendrag:

Skovnaturtyper

- ❖ Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.
- ❖ Skovnaturtyper sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje eller udlægges i særlige tilfælde til urørt skov.
- ❖ Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.

Arter

- ❖ Potentielle værtstræer for eremit sikres mod hugst. Også døde stammer og større nedfaldne grene sikres mod fjernelse.
- ❖ Det samlede antal af eksisterende og potentielle værtstræer for eremit skal øges for at skabe gode muligheder for spredning til og udvikling af nye levesteder.
- ❖ Der skabes optimale lysforhold omkring eksisterende og udvalgte mulige værtstræer for eremit.
- ❖ Potentielle værtstræer for eremit sikres på relevante arealer beliggende uden for Natura 2000-området, men i en kort afstand fra levesteder i habitatområdet.

Indsatser som forventes gennemført via anden planlægning end handleplanen:

Husdyrgodkendelsesloven: Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets naturtyper sker ved administration af denne lov.

Naturbeskyttelsesloven: Eksisterende yngle- og rasteområder for eremit (træer, som allerede er levesteder for eremit) er beskyttet både indenfor og udenfor byområder og Natura 2000 området

Forventede metoder og forvaltningstiltag

Her angives de metoder og forvaltningstiltag, som forventes at skulle anvendes for at opfylde handleplanens mål.

Den konkrete indsats på et areal forventes i stort omfang udmøntet ved, at lodsejeren søger om tilskud fra en række særlige tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. For nærmere information henvises til [NaturErhvervsstyrelsen](#) og – for skovbevoksede arealer – til [Naturstyrelsen](#).

Indsatserne angivet i afsnittet er potentielle indsatser, der vil blive undersøgt nærmere i planperioden mhp. at vurdere gennemførlighed. Indsatsens præcise omfang i planperioden vil bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering og vil sikre Natura 2000-planens målopfyldelse ved at:

- o Arealer med disse naturtyper indenfor Natura 2000-området ikke går tilbage
- o Tilstanden samlet set ikke forringes i denne planperiode.

De forventede metoder og forvaltningstiltag angives først for *skovnaturtyperne* på udpegningsgrundlaget, derefter for *arten* på udpegningsgrundlaget, jf. bilag 1.

Skovnaturtyper

Aralet med skovnaturtyper er kortlagt, og kan ses på hjemmesiden [PRIOR](#).

Der er medtaget et skøn over omfanget af de enkelte metoder og forvaltningstiltag for disse kortlagte arealer, herunder et skøn over omfanget af igangværende indsatser, der bidrager til at gennemføre handleplanens mål.

Her beskrives de enkelte metoder og forvaltningstiltag:

Sikring af skovnaturtyper

Det fremgår af Natura 2000-planens indsatsprogram, at ”*skovnaturtyper sikres*”. Det vil primært ske ved at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der skønnes at være behov for, at i størrelsesordenen 45 - 55 ha omfattes af en skovnaturtypebevarende drift og pleje.

Igangværende indsatser

Ingen. Træbevoksede moser, hvor vegetationen er opstået naturligt, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28. Det kan omfatte 91E0 Elle- og askeskov. Sådanne arealer henregnes ikke under ”Igangværende indsatser”, selvom beskyttelsen kan være tilstrækkelig.

Behov for supplerende indsats

Generelt skal der være en særlig beskyttelsesindsats af skovnatur, der er i høj tilstand. Det skal bidrage til at bevare de ekstraordinære naturværdier. Se nærmere i bilag 4 under ”Skovnaturtypebevarende drift og pleje” og ”Urørt skov”.

Forbedring af hydrologi

Det fremgår af Natura 2000-planens indsatsprogram, at ”*det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi*”.

Der skønnes at være behov for at forbedre de hydrologiske forhold på i størrelsesordenen 8 – 11 ha af de kortlagte skovnaturtyper. Bruttoarealet for forbedret hydrologi er de mest tørre arealer med 91E0 Elle- og askeskov, der har fungerende grøfter.

Arter

Sikring af velegnede levesteder for eremit

Det fremgår af Natura 2000-planens indsatsprogram, at eksisterende og potentielle værtstræer for eremit sikres i Natura 2000 området og på relevante arealer udenfor. Også døde stammer og større nedfaldne grene sikres mod fjernelse. Det samlede antal eksisterende og potentielle værtstræer for eremit øges, og der skabes optimale lysforhold omkring dem.

Igangværende indsats:

- ❖ Sorø kommune indgår så vidt muligt aftaler om henlæggelse af beskårne stammer og større grene fra gamle allétræer i byområdet til naturligt henfald på egnede lysåbne arealer i Natura 2000 området.
- ❖ Kommunen bidrager til eremitvenlig vedligeholdelse af træer langs stien på nord- og østsiden af Sorø Sø.
- ❖ Kommunen er gået med i en ansøgning (LIFE-korridor) om et projekt, som i en 6 årig periode bl.a. skal belyse mulighederne for at forbedre eremittens levevilkår.
- ❖ Desuden er eksisterende værtstræer for eremit omfattet af bl.a. naturbeskyttelseslovens § 29a. Denne beskyttelse regnes ikke under ”igangværende indsatser”.

Behov for ny indsats:

- ❖ Ca. 190 træer, der ved sidste overvågning i 2008 blev vurderet som eksisterende og potentielle værtstræer sikres mod hugst.
- ❖ Med henblik på at øge antallet af velegnede levesteder for eremit, sikres yderligere ca. 20 - 30 egnede træer samt liggende og stående dødt ved.
- ❖ Ved rydning af tætstående skyggegivende træer sikres optimale lysforhold omkring eksisterende, potentielle og nye værtstræer.
- ❖ Op til 30 eksisterende og potentielle værtstræer udenfor Natura 2000-området (kort afstand) sikres.

Særligt for sikring af eremit i byområde:

Det fremgår af Natura 2000-planens indsatsprogram, at ”Potentielle værtstræer for eremit sikres på relevante arealer beliggende uden for Natura 2000-området, men i en kort afstand fra levesteder i habitatområdet”.

Sorø Kommune forstår relevante arealer, som arealer udenfor byområder, fordi potentielle værtstræer skal være hule og ofte vil være mere eller mindre døende eller helt døde. Hvis disse træer vokser indenfor byområder, vil de kunne være i konflikt med trafiksikkerhed og byens æstetik. Derfor vil kommunen primært søge at bevare træer udenfor byområder til naturligt forfald med henblik på, at eremitten potentielt skal kunne brede sig til disse træer.

Men hvis eremitten allerede har indfundet sig i et træ, er træets ejer (både offentlige og private ejere) som hovedregel forpligtet til at bevare træet som levested for eremitten, uanset at det evt. vokser i et byområde, og uanset om det står indenfor eller udenfor Natura 2000 området. Det følger af, at eremitten også er opført på habitatdirektivets bilag IV, hvorefter yngle- og rasteområder for arten (i alle livsstadier) ikke må beskadiges eller ødelægges jf. § 29a, stk. 1 og 2 i LBK nr. 933 af 24/09 2009, Lov om naturbeskyttelse (Naturbeskyttelsesloven).

Prioritering af den forventede forvaltningsindsats

Indsatsen i 1. planperiode skal standse tilbagegangen for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. I Natura 2000-planen er dette mål udmøntet i fire sigtelinjer:

1. Sikring af tilstanden af eksisterende naturarealer og arter
2. Sikring af de små naturarealer
3. Sikring af naturtyper og levesteder som ikke er beskyttede
4. Indsats for truede naturtyper og arter

De fire sigtelinjer lægger niveauet for den indsats, som handleplanmyndighederne skal gennemføre, og er udtryk for den nationale prioritering i 1. planperiode.

I første planperiode gælder indtil videre den med Grøn Vækst afledte nationalpolitiske præmis om frivillighed i Natura 2000-indsatsen, hvilket også er baggrunden for økonomiaftalen for 2013 ml. regeringen og KL, der lægger de økonomiske rammer for den kommunale Natura 2000-indsats.

Her beskrives de dele af indsatsprogrammet, som handleplanmyndighederne forventes at gennemføre med særligt fokus og tidligt i planperioden:

Tidlig opsøgende/faciliterende indsats

- Indsats for at sikre eksisterende og potentielle værtstræer for eremit, i og nær Natura 2000 området.
- Indsats for skovnaturtyperne

Forventet effekt

Her beskrives den forventede naturmæssige effekt ved at gennemføre de enkelte aktiviteter. Den faktiske naturmæssige effekt for naturtyper og arter vil løbende blive fulgt i det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

Skovnaturtyper:

- *Skovnaturtypebevarende drift og pleje*

Med den *skovnaturtypebevarende drift og pleje* beskyttes skovnaturtyperne mod gødskning, sprøjtning og yderligere afvanding. I nogle tilfælde etableres mere naturlige vandstandsforhold. Der sikres nogle af de naturmæssigt vigtige strukturer, f.eks. vedvarende skovdække, en vis andel uforstyrret jordbund, hule og døde træer. De karakteristiske træarter for skovnaturtyperne fremmes, og invasive arter kan bekæmpes. I særlige tilfælde plejes skovnaturtyperne med gamle driftsformer såsom skovgræsning og stævning. Den samlede forventede effekt er en sikring af skovnaturtyperne.

- *Forbedring af hydrologi i skov*

Lukning af grøfter, fjernelse af drænrør mv. kan være afgørende plejetiltag for fugtige skovnaturtyper som elle- og askeskov samt for visse skovlevende arter. Effekten af mere naturlige vandstandsforhold i skovnaturtyperne vil typisk være, at de karakteristiske fugtighedsplantearter knyttet til skovnaturtyperne bliver mere dominerende og flere arter genindvandrer. Samtidig vil førnelaget blive genopbygget, hvorved CO₂ lagres og næringsstoffer tilbageholdes.

Arter:

- *Eremit*

Den samlede forventede effekt for billen eremit er, at der sikres velegnede levesteder og spredningsmuligheder i og i kort afstand uden for Natura 2000-området. Og dermed en forbedring af artens bevaringsstatus.

Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 141:

Nr.	Naturtype/art	Handleplan-myndighed		I alt ha
		Sorø Kommune ha	Naturstyrelsen ha	
9110	Bøg på mor			<i>ej kortlagt</i>
9130	Bøg på muld		31,3	31,3
9160	Ege-blandskov		1,2	1,2
91E0	Elle- og askeskov	0,1	19,0	19,1
	Eremit			<i>ej kortlagt</i>
I alt*		0,1	51,5	51,6

Bilag 2: Fordeling af indsats mellem handleplan-myndigheder

I Natura 2000-planens indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne. Det drejer sig om følgende retningslinjer:

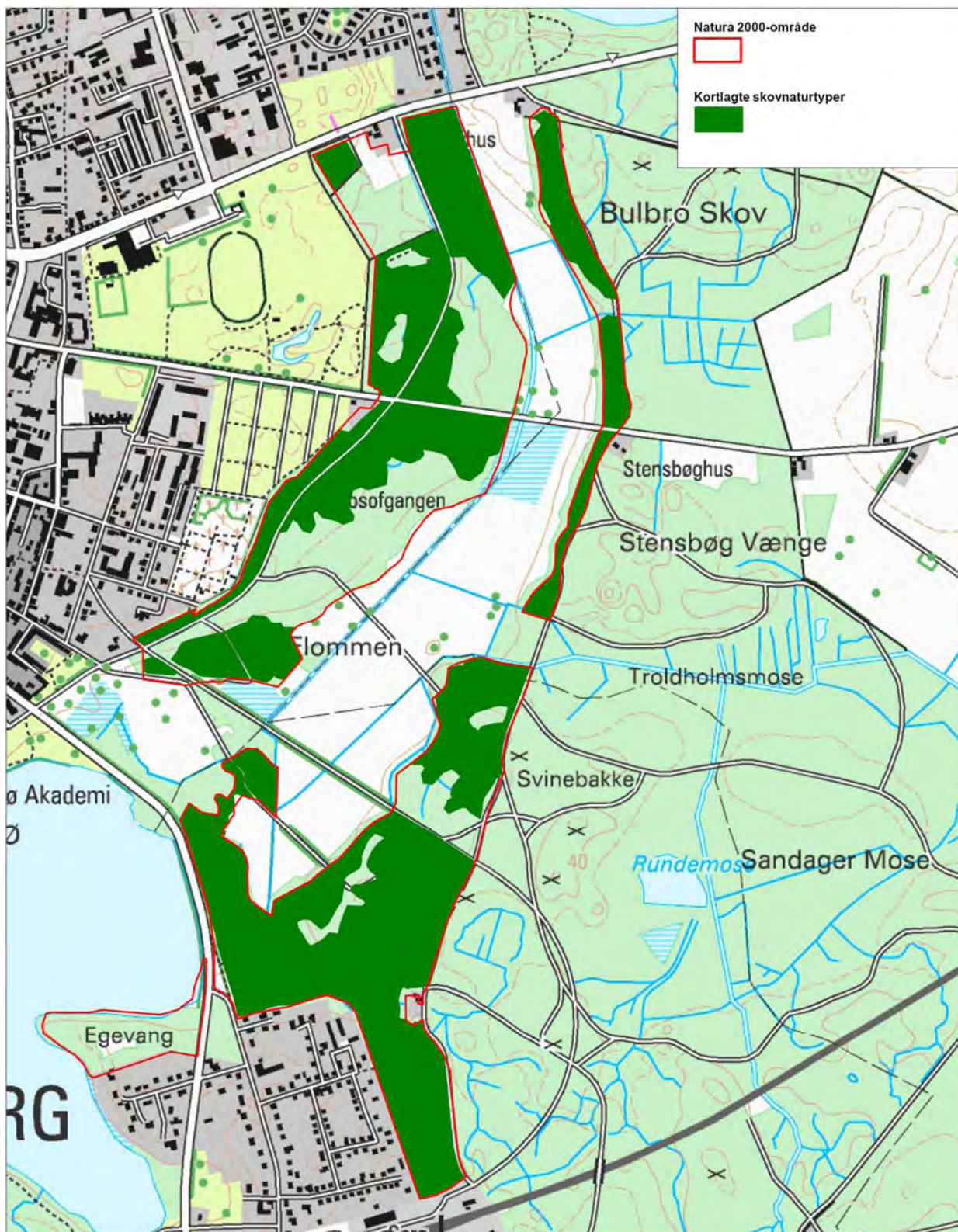
- ❖ *Der sikres velegnede levesteder for eremit i Natura 2000-området*
- ❖ *Der sikres velegnede levesteder for eremit i kort afstand uden for Natura 2000-området*
- ❖ *Sikring af skovnaturtypebevarende drift og pleje*
- ❖ *Forbedring af hydrologi i skovnaturtyper*

Arealer og stk. angivet i bilag 2 er potentielle bruttoarealer og bruttostk, der vil blive undersøgt nærmere i planperioden mhp. at vurdere gennemførlighed. Indsatsens præcise omfang i planperioden vil bero på en biologisk, teknisk og økonomisk vurdering.

Der er aftalt følgende opgavefordeling mellem handleplan-myndigheder i Natura 2000-området:

	Handleplan-myndighed		Total
	Sorø Kommune	Naturstyrelsen	
Sikring og pleje af levesteder for eremit	op til 30 stk	210 - 220 stk	220 - 250 stk
Sikring af skovnaturtypebevarende drift og pleje	-	45 - 55 ha	45 - 55 ha
Forbedring af hydrologi i skovnaturtyper	-	8 - 11 ha	8 - 11 ha

Bilag 3: Kort med kortlagte skovnaturtyper

© Kort- & Matrikelstyrelsen

Bilag 4: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.

Begreb	Forklaring
Natura 2000	Natura 2000 er et netværk af områder i EU med særligt værdifuld natur. Natura 2000 er en samlebetegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. I Danmark tales om internationale naturbeskyttelsesområder, som også rummer Ramsarområder, og består af et eller flere af disse særligt udpegede områder. Natura 2000-områderne kan ses i Danmarks Miljøportal . Der er mere information om Natura 2000 på Naturstyrelsens hjemmeside
Udpegningsgrundlag	Udpegningsgrundlaget er en fællesbetegnelse for de arter og naturtyper, som findes indenfor et internationalt beskyttelsesområde og som er omfattet af listerne i habitatdirektivet eller fuglebeskyttelsesdirektivet, som forudsætter udpegningsgrundlag af beskyttelsesområder. Du kan finde udpegningsgrundlag her: Udpegningsgrundlag .
Naturtyper	Naturtyperne er defineret nærmere i " Habitatbeskrivelser, årgang 2010 ". Endvidere er alle danske naturtyper beskrevet på Naturstyrelsens hjemmeside .
Lysåbne terrestriske naturtyper	I Danmark er der 35 lysåbne terrestriske naturtyper: 1210 (Enårig vegetation på strandvolde) , 1220 (Flerårig vegetation på stenede strande) , 1230 (Klinter eller klipper ved kysten) , 1310 (Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter) , 1320 (Vadegræssamfund) , 1330 (Strandenge) , 1340 (Indlands-strandenge) , 2110 (Begyndende klitdannelser) , 2120 (Hvide klitter og vandremiler) , 2130 (Stabile kystklitter med urtevegetation) , 2140 (Stabile kalkfattige klitter med Empetrum nigrum) , 2160 (Kystklitter med havtorn) , 2170 (Kystklitter med gråris) , 2190 (Fugtige klitlavninger) , 2250 (Kystklitter med enebær) , 2310 (Indlandsklitter med lyng og visse) , 2320 (Indlandsklitter med lyng og revling) , 2330 (Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene) , 4010 (Våde dværgbusksamfund med kløkkelyng) , 4030 (Tørre dværgbusksamfund (heder)) , 5130 (Enebærkrat på heder, overdrev eller skrånter) , 6120 (Tørketålende græsvegetation på kalkrig jordbund) , 6210 (Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund) , 6230 (Artsrige overdrev) , 6410 (Tidvis våde enge) , 6430 (Bræmmer med høje urter) , 7110 (Aktive højmoser) , 7120 (Nedbrudte højmoser) , 7150 (Lavninger på tørv med Rhynchosporion) , 7210 (Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe) , 7220 (Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand) , 7230 (Rigkær) , 7140 (Overgangstyper af moser og hængesæk) , 8220 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter) , 8230 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter med pionerplantensamfund) .
Sø- og vandløbsnaturtyper	I Danmark er der 7 sø- og vandløbsnaturtyper: 3110 (Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller) , 3130 (Ret næringsfattige søer og vandhuller) , 3140 (Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger) , 3150 (Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter) , 3160 (Brunvandede søer og vandhuller) , 3260 (Vandløb med vandplanter) , 3270 (Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter) .
Skovnaturtyper	I Danmark er der 10 skovnaturtyper: 2180 (Skovklit) , 9110 (Bøg på mor) , 9120 (Bøg på mor med kristtorn) , 9130 (Bøg på muld) , 9150 (Bøg på kalk) , 9160 (Ege-blandskov) , 9170 (Vinteregeskov) , 9190 (Stilkeke-krat) , 91D0 (Skovbevokset tørvemose) , 91E0 (Elle- og askeskov) .

Kortlægning	Under forarbejdet til Natura 2000-planerne er en række naturtyper kortlagt ved en fysisk gennemgang af habitat-områderne. Naturtyperne er afgrænset og identificeret, og der er registreret oplysninger om struktur og artsindhold på arealerne. De kortlagte områder kan f.eks. findes på PRIOR .
Tilstandsklasse	Tilstandsklassen er udtryk for naturkvaliteten af den enkelte kortlagte naturtype. Tilstandsklassen er beregnet på baggrund af strukturindikatorer og artsdata, som er indsamlet ved kortlægningen. Ud fra strukturindikatorerne beregnes et strukturindeks, og tilsvarende beregnes et artsindeks ud fra de indsamlede artsdata. Hver især fortæller de to indeks noget om de aktuelle livsvilkår og den seneste historie på arealet. Tilstanden er en sammenvæjning af de to indeks. Der er 5 tilstandsklasser: I. Høj tilstand II. God tilstand III. Moderat tilstand IV. Ringe tilstand V. Dårlig tilstand De to øverste klasser I og II opfylder Habitatdirektivets krav til gunstig bevaringsstatus under forudsætning af, at der foreligger en prognose der siger, at arealet også i fremtiden vil kunne opretholde den høje eller gode tilstand. Tilstandsklasse (inkl. struktur- og artstilstand) for en kortlagt naturtype kan ses på PRIOR .
Gunstig bevaringsstatus	En naturtypes bevaringsstatus er gunstig, når: - arealet med naturtypen i det naturlige udbredelsesområde er stabilt eller øges - den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for naturtypens opretholdelse, er til stede og vil være det fremover. - bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for naturtypen, er gunstig. En arts bevaringsstatus anses for gunstig, når: - bestandsudviklingen viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv - artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang eller vil blive mindsket - der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare artens bestande
Natura 2000-plan	Natura 2000-planen fortæller, hvordan man skal behandle hvert af de 246 Natura 2000-områder, så man stopper tilbagegangen for naturtyper og arter i det enkelte område. Natura 2000-planen indeholder en basisanalyse af områdets aktuelle naturtilstand og trusler, mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-plan kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside .
Natura 2000-handleplan	Natura 2000-planen udmøntes i handleplaner. En kommune skal således udarbejde en handleplan for, hvordan Natura 2000-planen vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Kommunen skal efterfølgende sikre, at handleplanen gennemføres. På tilsvarende måde har Naturstyrelsen ansvaret for at udarbejde og gennemføre handleplaner for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.
Offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	Offentlige lodsejere har mulighed for selv at udarbejde drifts- og plejeplan som opfølgning på en Natura 2000-plan. I Natura 2000-handleplanen skal der være resuméer af de offentlige

	lodsejeres drifts- og plejeplaner.
Invasive arter	Invasive arter dækker over plante- og dyrearter, der af mennesket er blevet flyttet fra en del af verden til en anden og her påvirker hjemmehørende arter negativt. Et almindeligt brugt eksempel er kæmpe-bjørneklo, som er ført til Danmark fra Kaukasus og nu giver problemer i eksempelvis moser, hvor den udkonkurrerer hjemmehørende plantearter.
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	<p>I Natura 2000-tilskudsordning for skov er den skovnaturtypebevarende drift og pleje defineret på følgende måde:</p> <p>Alle arealer omfattes af en basissikring med følgende indhold:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedvarende skovdække • Ved skovdrift skal de karakteristiske træarter for skovnaturtypen fremmes • Ved foryngelse skal der anvendes en naturvenlig foryngelse • Ingen gødskning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Uforstyrret jordbund på mindst 2/3 af arealet • Ingen øget afvanding • Bevaring af eksisterende dødt ved og træer med hulheder • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt <p>Som minimum skal alle arealer i tilstandsklasse 1 omfattes af en supplerende sikring med én eller flere af følgende tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevaring af store træer til død og henfald • Bekæmpelse af invasive arter • Etablering af naturlige vandstandsforhold • Forberedelse til skovgræsning
Urørt skov	<p>I Natura 2000-tilskudsordning for skov omfatter udlæg til urørt skov følgende restriktioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen skovdrift • Ingen fjernelse af levende eller døde træer • Ingen gødskning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Ingen forstyrrelse af jordbunden • Ingen oprensning eller nygravning af grøfter • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt

Bilag 5: Strategisk Miljøvurdering

Jævnfør lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering (miljøvurderingsloven) skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

Det foreliggende forslag til handleplans indhold er i vidt omfang baseret på Natura 2000-planens forslag til foranstaltninger. Da det konkrete forslag til handleplan ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser end det, der fremgår af Natura2000-planen, vurderes forslaget til handleplan ikke at være omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer.

